

Lærte at bestille noget

Allerede som syv-årig begyndte jeg at hjælpe til i det daglige arbejde. Jeg gjorde det at lyst, fordi jeg gerne ville være med, hvor der foregik noget, men hurtigt blev det til en sur pligt. I starten gik jeg til hænde, hvor det kunne passe, så jeg ikke gik i vejen, men meget hurtigt fik jeg besked på, at jeg skulle være med til at malke. Det skulle ikke være, når jeg havde lyst til det, men det skulle være tre gange om dagen, når jeg ikke var i skole, og to gange om dagen de dage jeg gik i skole.

Jeg var kun lille af størrelse, og jeg oplevede flere gange at blive sparket væk fra patterne af koen, så jeg endte nede i komøget, og den dag i dag har jeg ar efter et flækket øjenbryn. Der var ikke nogen medlidenhed, fordi køerne var utidige. For selv om jeg græd, fordi jeg ikke havde kræfter nok til at dæmpe deres utidighed, var det blot at tage fat igen. Min bedstemor lærte mig at malke, for hun var selv knagende dygtig til det, og hendes valgsprog var, at hvis der ikke var skum på mælken i spanden, kunne man ikke malke. I starten skulle jeg kun malke en eller to køer, men siden blev det flere, efterhånden som jeg blev større og havde flere kræfter.

Der er aldrig nogen, som er død af arbejde, fik jeg ofte at vide, når jeg ind imellem var mindre villig til at tage fat og gerne ville lege med mine skolekammerater. Det var sjældent, jeg fik lov til at gå hjemmefra for at besøge andre børn, og legetøj var noget, jeg kun havde hørt tale om og aldrig ejet. Men så gjaldt det om at bruge fantasien og bruge de materialer, der var for hånden. Træpinde blev til heste og køer, flintestene blev til grise, og brædestumper blev til deres stalde, og hver enkelt ko eller hest blev snittet fine og glatte og fik et selvbinderbånd lagt omkring den ene ende som en slags grime. Det kunne jeg få megen tid til at gå med, for jeg havde en stor besætning, der skulle malkes og sættes på græs, og der skulle muges ud under dem o.s.v. Fantasien skortede det ikke på i det mindste.

Da jeg blev større fik jeg flere og flere pligter. Jeg skulle ligge på knæ og tynde roer ud, når min bedstefar blokhakkede dem, jeg skulle gå på marken og pille stene, som var verdens mest kedelige arbejde, og jeg skulle muge ud under svinene. Især det sidste var hårdt arbejde, fordi svinemøget skulle smides op over skillerummet, og jeg måtte ikke grise det til. Jeg husker meget klart, at jeg i denne forbindelse gjorde mit første store oprør over for min bedstefar, fordi han bebrejdede mig, at jeg havde svinet brædderne til. Jeg sagde vist nok mindre pæne ting til ham, og bebrejdede ham, at han ikke gad at muge ud selv, før jeg smed skovlen og gik min vej - ind til min bedstemor for at hente trøst, og de to gamle har sikkert snakket alvorligt om problemet, for der gik lang tid, før jeg igen blev sat til at muge ud under svinene.

Køerne blev sat på græs hver dag, og det kunne være svært for en lille dreng at trække fem køer ud og hjem. Det gav da også problemer ind imellem, når de ikke ville makke ret, og jeg græd mange gange af arrigskab, når der gik kludder i det hele. Somme tider sparkede jeg de dumme køer over benene i raseri, men hvis min bedstemor så det, fik jeg selv et par på kassen. I det hele taget sad øretæverne meget let, så jeg lærte meget hurtigt at styre min vrede, når hun var i nærheden.

At jeg ikke blev sparet kan jeg give et tydeligt eksempel på. Da jeg var 13 år, skulle min onkel køre møg ud på marken hos en nabo, der lå på sygehuset, og jeg fik besked på, at jeg skulle blive hjemme fra skolen de første par timer, fordi jeg skulle læsse møget.

Mens hans kørte ud og væltede møget af i stakke, skulle jeg have fuldt læs, når han kom hjem med tom vogn, og da der ikke var langt at køre, måtte jeg slide som en besat for at nå det. Vi startede klokken seks om morgenen, og vi var først færdige, så jeg kunne komme i skole midt på formiddagen. Det var hård kost for en dreng på 13 år, og jeg var da også så træt, at jeg ikke kunne samle mig om undervisningen. Men heldigvis var det sjældent, jeg blev hørt i lektierne de

seneste år af min skolegang, så jeg kunne bare slappe af og se interesseret ud, selv om jeg var dødtæt af tre timers hårdt arbejde i møddingen.